

Rü'yâ üzerine

Gamze Hanım: “Rü'yâ nedir? Bazen çok rü'yâ tabir ediyorlar; karamsar veya iyimser tablolar çıkabiliyor. Rü'yâ tabirlerine inanılır mı? Rü'yâ tabirleri ile amel edilir mi?”

Rü'yayı, rûhumuza özgü bir gece sineması olarak tanımlayabiliriz. Uykuya girdiğimiz zaman; yaşadığımız ve gezip durduğumuz şu âlemle irtibatımız yalnızca kalp atışımız ve nefes alıp verişimizden ibâret kalıyor. Bunun dışında ne gözlerimiz görüyor; ne ellerimiz tutuyor; ne ayaklarımız yürüyor; ne de aklımız, fikrimiz, irâdemiz, muhayyilemiz bizim ihtiyârımız doğrultusunda aktivite gösteriyor. Biz en çok elli santimetre eninde ve iki metre boyunda bir çerçevenin içinde zamanla kayıtlı ve mekânla sınırlı bir alanda, cismen kendimizden geçmiş vaziyette uyurken; rûhen zaman kayıtlarından sıyrılmış, mekân zincirlerinden kopmuşuzdur. Muhayyilemiz bağımsız kalmış, rûhî kuvvelerimiz irâdemizden cudâ olmuş, yani istiklâliyetini elde etmiş, sırrımız yeni keşifler ve açılımlar için kollarını sıvamıştır. Irâdemiz şaşkındır; bütün bu kuvvelere dur diyecek halde değildir. Esâsen irademiz de peşlerine takılır ve hep beraber, ama gayr-i irâdî bir şekilde, bizi yattığımız yerde bırakıp giderler. O esnada kalp atışlarımızın ritmi değişmiş ve nefes alıp verişimiz standarttan sapmış ise; bu, rûhî kuvvelerimizin böylesine alelacele hareketliliğinin cismimize yansımından başka bir şey değildir. Yani bu esnâda cismimize takılabilecek sun'î ve teknik cihazlar rü'ya gördüğümüzü haber verebilirler, ama ne gördüğümüzden haberdar olamazlar, gördüğümüz şeyleri ekrana yansıtamazlar.

Rü'yâ esnasında rûhî kuvvelerimiz; yâni mahiyetimizdeki latîfe-i Rabbâniyemiz, hazır biz şehâdet âlemi ile bağları koparmışken, gayb âlemine karşı bir münâsebet bulur, bir menfez açar; ve bu pencereden vukûa gelmeye hazırlanan hâdiselere bakar.¹ Bâzen âlem-i misâl arşivine girer, mâziden bir hâdiseyi alır, tekrar su yüzüne çıkarır; bâzen âlem-i mukadderâta kısmen girer, kulak kabartır, vukûa gelecek bir hâdisenin ip uçlarını bazen sembollerle, bazen çok net detay içinde, bazen deâ€“ve geneldekalin bir perde ile sarılmış vaziyette görür ve izler. Rûhumuzun merâkı sağ olsun; âlem-i gaybı veya âlem-i mîsali izler de izlemesine; bazen ve genelde çok net şeyler göremez; veya gördüğü çok net görüntü ve dokümanlara, hayâlimiz günübirlik yaşadığımız dünyadan bir “görüntü elbisesi” giydirir; biz olayları bu elbisenin rengiyle, şekliyle ve tarzıyla görürüz. Vâkıaları olduğu gibi göremeyiz. İşte bu açıdan

gördüklerimizi “yorumlamak” isteriz.

Anlatmaya çalıştığımız bu rü’yâlar, “sâdık rü’yâlardır.” Peygamberler çok net ve hakîki çehresiyle, yoruma ihtiyaç bırakmayacak derecede sâdık rü’yâlar görürler. Peygamber Efendimiz (asm) vahyin başlangıcında çok net, sabahın aydınlığı gibi açık ve doğru rü’yâlar görüyordu. Ümmetin görebileceği sâdık rü’yâlar hakkında ise Ebû Hüreyre (ra) bir hadîs rivâyet eder: Resûl-i Ekrem (asm) Efendimiz: “Mübeşşirâttan başka nübüvvetten geriye (ilham alınabilecek) bir şey kalmamıştır” buyurdu. “Mübeşşirât nedir, yâ Resûlallah?” diye sorduklarında da, Resûlullah Efendimiz (asm): “Sâlih rü’yâdır” buyurmuştur.² Bir başka hadîslerinde de, Enes b. Mâlik’in rivâyetiyle Allah Resûlü (asm); “Salih bir kişi (veya salih bir kadın) tarafından görülen güzel rü’yâ, nübüvvetin kırk altı cüz’ünden bir cüz’üdür” buyurmuştur.³

Sâlih ve sâdık rü’yâlarla ilgili Kur’ân’da da ilgi çekici örnekler buluruz. Yûsuf Sûresi, Hazret-i Yûsuf’un (as) bir rü’yâsı ve bunun üzerine, babası Hazret-i Yakub’un (as) bir uyarısı ile başlar.⁴ Hazret-i Yakub (as), oğlu Yûsuf’a; “Rabbin seni böyle rü’yandaki gibi seçecek, sana rü’yâları yorumlama ilmini verecek, ataların İbrâhîm ve İshâk’a nimetlerini tamamladığı gibi, sana da, Yakub soyuna da nimetlerini tamamlayacaktır” der.⁵ Böylece Kur’an, rü’yâların doğru yorumuna âyetlerinde yer verir.

Kur’ân, Hazret-i İbrâhîm’in (as) rü’yâsından da bahseder. Hazret-i İbrâhîm (as) rü’yâsında oğlunu boğazlamış ve bunu oğluna şöyle anlatmıştı: “Ey oğulcuğum! Ben uykuda seni boğazladığımı görüyorum; bir düşün; ne dersin?”; Kur’ân, oğlunun: “Ey babacığım! Emrolunduğunu yap! İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın!”⁶ dediğini nakleder ve bu hak nakil içinde, rü’yâlarda dikkatten uzak tutulmayacak bir takım hakikatların da gizli olabileceğini vurgular.

Ancak rü’yâların hepsine inanılır mı? Kaç tür rü’yâ vardır? Rü’yâ tabirleri ne ölçüde gerçekleri yansıtabilir? Rü’yâ ile amel edilir mi?

Kaynaklarımızda üç kısım rü’yâdan bahsedilir: Şeytânî rü’yâ, nefsânî rü’yâ ve Rahmânî rü’yâ (sâdık rü’yâ). Bunlardan ilk ikisi, tabire değmeyecek ölçüdedir. Hiçbir anlam ifâde etmezler. Hiçbir hakikatı barındırmazlar. Ne mâzide, ne müstakbelde; hiçbir hâdiseye işâret sayılmazlar.

Ebû Saîd’el-Hudrî (ra) rivâyet eder: Resûlullah (asm) şöyle buyurmuştur: “Sizden birisi sevdiği bir rü’yâyı görürse, bilsin ki o Allah tarafındandır. Bunun üzerine Allah’a hamd etsin ve bu rü’yâyı başkalarına da anlatsın. Buna aykırı, hoşlanmadığı bir rü’yâ görürse, bilsin ki, o Şeytandandır. Şerrinden Allah’a sığınsın ve bunu hiç kimseye söylemesin. Bu durumda o rü’yâ, sâhibine zarar vermez.”⁷

Kimler tâbire değmeyen rü'yâ görür? Kimler sâdık rü'yâ görür? Tâbire değmez rü'yâları sâdık rü'yâlardan ayırabileceğimiz bir ölçümüz olacak mı? Bir rü'yânın Rahmânî veya sâdık olduğunu ve bizim için bir mesaj taşıdığını nasıl anlayacağız? Ve rü'yâ ile amel edecek miyiz?

Dünkü yazımızda ifâde etmeye çalışmıştık; rü'yâ esnasında rûhî kuvvelerimiz irâdemizi dinlemezler. Dolayısıyla rûhumuz bazen seviyesiz ve anlamsız girdaplarda dolaşabilirken; bazen de mühim bir mânânın etrafında kanat çırpması mümkün. Yani uyku esnasında irâdemiz hâkim konumda değil. Bu açıdan rü'yâlarımızdan sorumlu değiliz. Çünkü kendimizde değiliz. Çünkü uyanık değiliz.

Herkesin her an seviyesiz ve mânâsız rü'yâ görmesi de mümkün; Rahmânî veya sâdık rü'yâ görmesi de. Ne var ki, ne seviyesiz rü'yâlarımızdan dolayı kendimize kötü puan verebiliriz; ne de sâdık rü'yâlarımızdan ötürü kendimizi kaf dağı kadar yüceltmeye hakkımız var! Tâbiri doğru çıkan mânâlı bir rü'yâ gördüğümüzde, ancak Allah'a hamd ederiz. Diğer türlü mânâsız rü'yâlarımızı tıpkı "vesvese" gibi değerlendirelim; aldırmayalım; üzerinde durmayalım; yorumlamaya çalışmayalım; hele hele kötümser mânâlar hiç çıkarmayalım; geçelim.

Rahmânî, yani sâdık rü'yâ görmek ihtiyârımız dahilinde değildir. Ancak bu kapı umûma açıktır. Yani her mü'min sâdık rü'yâ görebilme potansiyeline sahiptir. Bedüzzaman Hazretlerinin (ra); rü'yâ-yı sâdıkalı avâm-ı mü'minînin bir nev'î velâyete mazhariyetleri olarak değerlendirmesi dikkate değer bir tespittir.⁸ Bu değerlendirme şu hadîs-i şerifle de mutâbıktır: "Zaman (Kıyâmet saati) yaklaşınca mü'minin rü'yâsı yalan çıkmaz. Çünkü mü'minin rü'yâsı nübüvvetin kırk altı cüz'ünden bir cüz'üdür. Nübüvvetten olan bir şey ise yalan olmaz!"⁹

Uykunun, sâdık rü'yâlar cihetinde avâm için bir velâyet mertebesi hükmünde olduğunu beyan eden Üstad Hazretleri (ra), güzel ahlâkı ve güzel düşünceleri rü'yâ ile ilişkilendirir: "Güzel ahlâklı, güzel düşünür; güzel düşünen, güzel levhâları görür. Fenâ ahlâklı, fenâ düşündüğünden, fenâ levhaları görür."¹⁰

Rü'yâları tâbir etmek, rûhun gaybî âlemlerden elde ettiği bir takım mânevî argümanları, şehâdet âlemindeki sembollerle ifâde etmek ve çözmekle ilgili bir işlemdir. Gaybî âlemlerin esrârı ile dirsek temasında bulunmanın verdiği zorluktan mıdır, nedendir, Kur'ân'ın da gerçek bir hâdise olarak yer verdiği rü'yâ tabiri konusunda, ne yazık ki günümüze kadar çok isâbetli bir ilim dalı teşekkül etmiş değildir. Bunu insanların mânevî zaaflarına bağlamak belki de sebeplerden yalnızca bir tanesi. Rü'yâ tabirleri konusunda yazılmış eserlerden rü'yâmızla ilgili bir görüş açısı elde etmek belki mümkündür; ancak çok net mesajlara ve çok doğru bilgilere

ulaşmayı beklememelidir. Bu tür eserler genelde gâlip zanla yazılmış; rü'yâdaki semboller üzerine bir takım ihtimal yorum çalışmalarından ibârettir. Rü'yâlarımızı en doğru veya doğruya en yakın şekliyle yorumlamak için kendi hislerimize, duygularımıza ve iç dünyâmıza dönmemizde yarar vardır. Sâdık rü'yâlarımızı bir nev'î, olaydan önce içimize doğan bir his niteliğinde değerlendirdiğimizde; iyimser bir yorumla kendi rü'yâmızı tabir etmemiz mümkündür. Ya da, kendi yaptığımız tabir, başkalara müracaatla elde ettiğimiz tabire oranla daha isâbetli olabilecektir. Ancak rü'yâları kötüye yorumlamak câiz olmadığı gibi; çok net bir ilmî veri niteliği taşımadığından, rü'yâ tabirleri ile amel etmek de câiz değildir. Çünkü ilim ile amel edilir; ilimsiz yorumlarla amel edilmez.

Hazret-i Yûsuf'un (as), Mısır Hükümdarının "yedi semiz ineği, yedi zayıf ineğin yediğini; yedi yeşil başak ve o kadar da kurumuş başak gördüğünü" anlattığı rü'yasını hapishânede tâbir etmesi ve yaptığı tabire göre Mısır halkını amel etmeye çağırması,11 kendisine Rü'yâ Tabiri İlmi verildiği içindir. Rü'yâ Tabiri İlmi, Peygamberlere ve Allah'ın tâbir ilmi verdiği büyük âlimlere mahsus bir ilim olarak bilgi ve kültür dünyamızdaki yerini almış; diğer ilimler gibi inkişâfı, bir hikmete binâen, umûma şâmil olmamıştır.

Dipnotlar:

- 1- Bedüzzaman, Mektûbât, S.332
- 2- Buhârî, K. Ta'bîr, 2103
- 3- Buhârî, K. Ta'bîr, 2101
- 4- Yûsuf Sûresi, 12/4
- 5- Yûsuf Sûresi, 12/6
- 6- Sâffât Sûresi, 37/102
- 7- Buhârî, K. Ta'bîr, 2102
- 8- Mektûbât, S.333
- 9- Buhârî, K. Ta'bîr, 2107
- 10- Mektûbât, s.333
- 11- Yûsuf Sûresi, 12/43-49